

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหาร
ส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
The Model of People's Participation in Public Policy Development of
Tam Nak Tam Sub-District Administrative Organization Nong Muang
Khai District, Phrae Province

สิริพร อินทรจุกุล¹, สุขุม กัณกา²
Siripon Intararujikul¹, Sukhum Kanka²
องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม¹,
วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²
Tam Nak Tam Sub-District Administrative Organization¹,
Phrae Buddhist collage, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²
Email: gifted_land@hotmail.com

(Received: Oct 25, 2023; Revised: Oct 30, 2023; Accepted: Nov 3, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำหนักธรรมอำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงผสมผสาน เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชาชนในชุมชน และการสัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน และผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการสัมภาษณ์ใช้วิธีการบรรยาย ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วน ตำบลตำหนักธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมการตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติ และ ด้านการรับฟังความคิดเห็น ด้านการควบคุม ด้านการวางแผนร่วม และด้านการให้ข้อมูล ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การ บริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมจะต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบของคณะกรรมการ มีการติดต่อ ประสานงาน ประชาคม ร่วมกันภายในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในการตัดสินใจร่วมกัน เปิด โอกาสให้ทุกส่วนงานได้แสดงความคิดเห็น ปรัชษาหารือร่วมกันโดยใช้ระบบประชาธิปไตยมาเป็นตัวตัดสินใจ ในการวางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, นโยบายสาธารณะ, รูปแบบ

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the model of people's participation in the public policy development of Tam Nak Tham Sub-district Administrative Organization, Nong Muang Khai District, Phrae Province. This research was the mixed methods both quantitative and qualitative research. Data were collected by using questionnaires people in the community and interviews with community leaders and leaders of Tam Nak Tham Sub-district Administrative Organization The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The interview results were used by the method of description. The results of this research were as follows;

1. The results of the analysis of the people's participation in the public policy development of Tam Nak Tham Subdistrict Administrative Organization found that the overall level was at the highest level. Considering in each aspect, found that there were at high levels of opinions in all aspects. it arranged in descending order including decision making, operating cooperation, listening to opinions, control Joint planning and providing information respectively

2. The results of the analysis of the form of people's participation in the public policy development of Tam Nak Tham Sub-district Administrative Organization must consider working together in the form of a board. There was a coordination and the community all together in the community in order to get accurate information for joint decision making, allowing opportunities for all sections to express opinions, discussion together using the democratic system as a decision maker in the planning of operations, decide to act together and received mutual benefits with a monitoring committee to evaluate the operation results, suggestions and solutions to solve problems together in a systematic way.

Keyword: participation, public policy, model

บทนำ

นโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่น เป็นการกำหนดทิศทาง แนวทาง แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกที่จะทำเพื่อพัฒนาท้องถิ่นหรือตอบสนองต่อปัญหาของ ท้องถิ่นนั้นๆ โดยหน่วยงานราชการในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค ระดับจังหวัด ต่างมีหน้าที่เป็นหน่วยงานประสานงานเพื่อเป็นการขับเคลื่อนนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดไปปฏิบัติเพื่อให้ประชาชนได้รับ ประโยชน์สูงสุด เช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการกองทุนหมู่บ้าน และโครงการประชารัฐ เป็นต้น โดยรัฐบาลได้ประกาศนโยบายการสร้างรายได้ว่า สนับสนุนและผลักดันให้มีกระบวนการการสร้างรายได้ให้กับประชาชนทุกระดับ โดยจะส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชน ในระดับฐานรากของประเทศตั้งแต่การผลิต

เพื่อการบริโภค นำผลิตภัณท์ที่เหลือออกจำหน่ายเพื่อสร้าง รายได้ในระดับครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อ ดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการ ขนาดกลางและขนาดเล็กรวมทั้งการส่งเสริม การเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกันกับ ธุรกิจขนาดใหญ่สู่ตลาดทั้งภายในประเทศและ ต่างประเทศเพื่อสร้างเสริมกระบวนการสร้างรายได้ให้กับ ประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยมีวัตถุประสงค์ของ โครงการเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถคิดเอง ทำเองใน การพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณท์ โดย สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในท้องถิ่น โดยมีระบบ ราชการที่สำคัญเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก

การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ นโยบายสาธารณะว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งใน ด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการ ริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2554: 18) ทั้งนี้ ที่ประชุมฯ ได้มีความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมต้องเริ่ม จากครอบครัว ชุมชน โรงเรียน และอื่นๆ ซึ่งประชาธิปไตยบรรทัดฐานใหม่ประชาชนทุกภาคส่วนจะต้องมี ส่วนร่วมขับเคลื่อน ร่วมคิดร่วมทำและหาทางออกที่สามารถยอมรับร่วมกันได้ ขณะที่ผู้ออกแบบนโยบาย จะต้องมาจากหลายภาคส่วนหรือผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ ประชาชน ชุมชน ส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายโอกาสให้ ประชาชนได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสร้างการเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน ทั้งนี้ บรรทัดฐานใหม่ต้องสร้างชีวิตาธิปไตย ให้นำไปสู่สังคมสันติสุข ทางเศรษฐกิจ สังคม เกิดพลังทางสังคม ที่ครอบคลุมกระบวนการทางนโยบาย ทั้งหมด ไม่ใช่การมีส่วนร่วมแบบผิวเผินเท่านั้น และไม่เพียงพลเมืองทั่วไป แต่ต้องเป็นพลเมืองตื่นรู้และมี ส่วนร่วม จึงจะทำให้นโยบายสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดเวที ประชาพิจารณ์เท่านั้น แต่ต้องให้เกิดประชาธิปไตยแบบหาทางออกหรือมีการปรึกษาหารือหาทางออกร่วมกัน ซึ่งรัฐธรรมนูญ 2560 ได้มีเจตนารมณ์ถึงการมีส่วนร่วมหลายมาตรา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมกัน คิดว่าจะเดินหน้าต่อไปอย่างไรให้เกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม กระจายโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม กำหนดนโยบายสร้างการเป็นหุ้นส่วนระหว่างกัน ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน มี 7 ระดับ ตั้งแต่ระดับ การให้ข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การปรึกษาหารือ การวางแผนร่วม การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการควบคุม ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติที่ว่าด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่าง ชัดเจน โดยเฉพาะมาตรา 65 ที่ได้กำหนดเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ยังคงพบปัญหาในกฎหมายระดับ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ที่มีปัญหาในการบังคับใช้ ขณะที่กฎหมายแกนกลางหลักที่รองรับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนมี 3 ฉบับ คือ กฎหมายว่าด้วยสิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบาย สาธารณะ และกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย แต่สิทธินั้นจะเกิดขึ้นได้หรือไม่นั้น จำเป็นต้องมีการปรับแก้ไข พ.ร.บ.ให้สอดคล้องกับหลักการของรัฐธรรมนูญด้วย

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในรายวิชาการเมืองกับนโยบายสาธารณะ จึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ เพื่อนำเอาแนวคิดรูปแบบในการพัฒนานโยบายสาธารณะของประชาชนไปเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาในองค์กรอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำหนักธรรมอำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่” การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความหมายและความสำคัญการมีส่วนร่วม

การแบ่งอำนาจในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจกำหนดหรือจัดสรรทรัพยากรซึ่งจะไม่สามารถทำได้โดยขาดความเข้าใจร่วมกันได้จิตสำนึกและการประสานงานกันโดยการร่วมมือกันของบุคคลส่วนใหญ่ที่แสดงออก โดยผ่านกลุ่มตัวแทนในการกำหนด และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันซึ่งจะทำให้บุคคลและกลุ่มบุคคลสามารถตัดสินใจในสิ่งที่กระทบต่อชีวิตเขา โดยเฉพาะผลประโยชน์ที่เขาควรจะได้รับจากบริการต่างๆ (Delen, Corazan Alma G, 1997: 230-236) การที่บุคคล กลุ่มคน ประชาชนหรือองค์กรได้ร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการร่วมกันปฏิบัติงาน ประเมินผลงานพิจารณาตัดสินใจและร่วมกันรับผิดชอบด้วยความสมัครใจ (อเนก เหล่าธรรมทัศน์, 2557: 34) การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม (ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, 2546: 25) การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท เพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้กระทำการเปลี่ยนแปลงจะต้องยอมรับในปรัชญาทางการพัฒนาชุมชนที่ว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมชุมชน ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้อง (นงเยาว์ หลีพันธ์, 2547: 10)

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (participation) การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย (อคิน รพีพัฒน์, 2527: 7-8) เพราะมีผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความ

ภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟังและนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเครือข่าย และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย ความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่ดีที่สุด (Cohen J.M. and Uphoff N.T., 1977: 123-135)

รูปแบบการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งใน การพัฒนา ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุด เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมี อำนาจในการปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของ ท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน เป็นการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาผ่านท้องถิ่นเพื่อให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารและพัฒนา ท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด ด้วยการแสดงความคิดเห็น การเสนอแนะหรือการเสนอความต้องการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในรูปของการใช้ สิทธิเลือกทางเลือกเพื่อให้เป็นฉันทามติ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมใน การติดตาม ประเมินผลให้การดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านกระบวนการ นโยบายสาธารณะที่สำคัญ 3 ส่วนหลัก คือ 1) การมีส่วนร่วมในการผลักดันนโยบาย 2) การติดตามและประเมินผลการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 3) การสะท้อนกลับถึง ค่านิยมต่อของประชาชน นโยบาย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงนโยบายให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (วัชรินทร์ อินทพรหม, 2557: 278)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

การจัดสรรผลประโยชน์ หรือคุณค่าแก่สังคม (David Easton, 1953: 19-20) ซึ่งกิจกรรมของระบบการเมืองนี้จะกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำเป็นผลมาจาก “การจัดสรรค่านิยมของสังคม” ทั้งนี้ Easton ได้ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตัดสินใจนโยบายกับประชาชนในสังคมว่า (Ira Sharkansky, 1970: 1) การตัดสินใจนโยบายใดๆ ของรัฐบาลจะต่อค่านึงถึงค่านิยม และระบบความเชื่อของประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ (R. Dye, Thomas, 1978: 5-6)

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่เชื่อมโยง ข้อมูลความคิดเห็น โดยมีวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ตัวแทนผู้นำ ตัวแทนกลุ่มและตัวแทนประชาชน ผู้นำท้องถิ่น ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ประชาชน รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะ และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ศึกษาความคิดเห็นกับกลุ่ม ประชากรโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม ที่ได้กำหนดไว้ มีการเก็บข้อมูลจากกลุ่ม

ตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนประชากร 3,351 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากร จำนวน 357 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamana

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 197 คน คิดเป็น ร้อยละ 55.2 และ เพศหญิง จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 ส่วนใหญ่มีอายุ ต่ำกว่า 50 ปี จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 อายุ 50 – 60 ปี จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 และมีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 การศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 28 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และมีอายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 13.4 เป็นลูกจ้าง/พนักงานบริษัท จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 58.3 ค้าขายรายย่อย/อาชีพอิสระ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 ผู้ประการ/เจ้าของธุรกิจ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.0 นักเรียน/นักศึกษา และรับจ้างทั่วไป จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.4 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม

จากผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.59, S.D=.16) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมการตัดสินใจ คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.63, S.D=.24) ด้านการร่วมปฏิบัติ คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.61, S.D=.17) และด้านการรับฟังความคิดเห็น คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.61, S.D=.22) ด้านการควบคุม คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.60, S.D=.23) ด้านการวางแผนร่วม คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.57, S.D=.25) และด้านการให้ข้อมูล คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.52, S.D=.21) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการให้ข้อมูล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.52, S.D=.21) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน เสนอปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอข้อมูลข่าวสารปัญหาสังคมในชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และ องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน บอกปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณะ คิดเป็นค่าเฉลี่ย ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณะ องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ด้านการรับฟังความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =61, S.D=.22) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบล เปิดโอกาสให้ประชาชนได้นำเสนอโครงการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เพื่อนำเป็นนโยบายดำเนินการสู่แผน รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำแบบสอบถาม ปัญหาต่างๆ และความต้องการของประชาชน และองค์การบริหารส่วนตำบลได้จัดทำผู้รับฟังความคิดเห็นเพื่อนำมาเป็นนโยบายในการพัฒนาชุมชน ตามลำดับ

ด้านการปรึกษาหารือ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.61, S.D=.23) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็นผ่านช่องทางไลน์ เฟสบุ๊ค ฯลฯ รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็นในการจัดสัมมนาปฏิบัติการ และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงข้อคิดเห็น โดยตั้งผู้รับฟังความคิดเห็น ตามลำดับ

ด้านการวางแผนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.63, S.D=.25) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณะ คิดเป็นค่าเฉลี่ย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และองค์การบริหารส่วนตำบลได้แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ตามลำดับ

ด้านการร่วมตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.57, S.D=.24) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ด้านการศึกษาของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ตามลำดับ

ด้านการร่วมปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.61, S.D=.17) พิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนร่วมแก้ปัญหาสาธารณสุขในชุมชน รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนร่วมแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิและ

ประชาชนร่วมแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน ตามลำดับ

ด้านการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.60, S.D=.23) วิจารณ์เป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย รองลงมาได้แก่ข้อที่ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และองค์การบริหารส่วนตำบลเปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณะ ตามลำดับ

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบล คำนำถรณ์

จากการสัมภาษณ์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบลคำนำถรณ์ ผู้นำในชุมชน และผู้นำองค์กรในท้องถิ่น พบว่า

ด้านการให้ข้อมูล พบว่า ในการให้ข้อมูลข่าวสารนโยบายของภาครัฐ ต้องตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน เกี่ยวกับปัญหา การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ส่วนใหญ่จะได้รับการประชาสัมพันธ์ภายในหมู่บ้าน การประชุมในกลุ่ม มีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมกัน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะคัดเลือกตัวแทนจากประชาชนในชุมชนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับข้อมูลข่าวสารจาก โดยให้มีสิทธิ์ และเสียงในการออกเสียงในที่ประชุม เพื่อจะได้กำหนดเป็นนโยบายในการบริหารจัดการ และเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับชุมชนต่อไป ประชาชนส่วนใหญ่จะได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น ในการทำประชาคม หรือแผนจะต้องมีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงประชามติ โดยการยกมือ เป็นต้น

ด้านการรับฟังความคิดเห็น พบว่า มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแบบสอบถาม ก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น มีการประชุม ปรึกษาหารือ สามารถเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ การรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะส่งตัวแทนของหน่วยงานมาให้ข้อมูล ในช่วงการประชุมหมู่บ้าน และให้ประชาชนในชุมชนแสดงความคิดเห็น หรือ ทศนคติ หรือการลงประชามติ เพื่อหาข้อสรุป

ด้านการปรึกษาหารือ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และตัดสินใจร่วมกัน มีการจัดประชุม ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคำนำถรณ์จะมีการประชุมประจำเดือนภายในหมู่บ้าน เพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีตัวแทนจากองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้าร่วมการประชุม เพื่อวิเคราะห์ปัญหา เรียงลำดับความสำคัญของปัญหา โดยให้ปัญหาที่มีความสำคัญเร่งด่วนจำเป็นสิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการก่อนและจะต้องดำเนินการในทันที โดยจะคำนึงถึงความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชนเป็นหลัก นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการถือเป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้เสนอปัญหา หรือปรึกษาหารือในที่

ประชุม วิเคราะห์ และตัดสินใจ หาวิธีทาง แนวทางแก้ปัญหาให้กับชุมชน โดยเลือกแนวทางที่ได้ทำการตัดสินใจร่วมกัน

ด้านการวางแผนร่วม ในการกำหนดนโยบาย ทิศทางในการดำเนินงานร่วมกัน หรือการวางแผนร่วมกัน จะต้องมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการคุณวุฒิ จำนวน 8 คน โดยคัดเลือกจากภายในองค์กร และคณะกรรมการจากภายนอกองค์กร เพื่อวางแผนร่วมกัน คือ มีการประชุมปรึกษาหารือกันภายในชุมชน และต้องดำเนินการ การวางแผนการแก้ไขปัญหา ซึ่งกระบวนการนี้จะต้องวางแผนร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เป็นพิเศษ หรือเฉพาะด้าน เช่น ข้าราชการท้องถิ่น เพื่อมาให้ข้อมูล และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานตามแผน มีการวางแผนในเชิงนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ว่า การวางแผนร่วมกันเป็นกระบวนการที่เกิดจากการนำ ข้อมูลที่ผ่านการเก็บรวบรวม วิเคราะห์จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ข้อมูลจากมุมมองประชาชนในพื้นที่” มาพิจารณาเพื่อมองภาพรวมและกำหนดทิศทางในการทำงาน การวางแผน (Planning) เป็นกระบวนการ ที่เกิดขึ้นก่อนการเขียนแผน และเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการร่วมพิจารณาเพื่อให้ได้ “โจทย์” ในการทำงานที่ตรงต่อความต้องการจำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการภายในชุมชนให้ได้มากที่สุด

ด้านการร่วมตัดสินใจ พบว่า ในการตัดสินใจนั้นจะต้องเรียงลำดับตามความสำคัญของนโยบายนั้น ๆ ภายใน 1 ปี จะดำเนินการบริหารจัดการโครงการอะไรบ้าง โดยการประชุมปรึกษาหารือ หาแนวทางในการดำเนินการร่วมกัน จัดเรียงความสำคัญตามความเดือดร้อนของประชาชนในชุมชน ความสำคัญและความจำเป็นจึงเป็นตัวเลือกแรกในการจะทำให้เกิดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ โดยในหมู่บ้านจะได้ 1 หรือ 2 โครงการ ในการตัดสินใจและถือปฏิบัติร่วมกัน ในการร่วมกันตัดสินใจนั้นจะมีการประชุมหรือปรึกษาหารือร่วมกันภายในชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการตัดสินใจดำเนินการตามแผนนโยบาย โดยมีกระบวนการดำเนินงานแบบประชาธิปไตย คือ ยึดถือเอาเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมเป็นสำคัญ ในการตัดสินใจเป็นหลัก

ด้านการร่วมปฏิบัติ พบว่า การร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมภายใต้นโยบายและแผนที่ได้ปรึกษาหารือร่วมกันภายในชุมชน โดยการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำหนักธรรม โดยการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งในการดำเนินงานเมื่อประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันทำประชาคม หรือกำหนดปัญหา และจะให้ตัวแทนหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำเสนอเข้าสู่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อมีการประชุม เพื่อให้สภาลงมติและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการต่อไป โดยจะต้องมีคณะกรรมการแต่ละกลุ่มงานเข้ามาทำการตรวจสอบ ดำเนินงาน ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตกลงร่วมกัน โดยมีตัวแทนจากชุมชนและองค์กรภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของแผนงานที่กำหนดไว้ในแต่ละปีงบประมาณ ซึ่งทุกส่วนงานจะต้องทำงานร่วมกัน และหาแนวทางการสำเร็จร่วมกันจนสิ้นสุดกระบวนการ

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า กระบวนการติดตาม ตรวจสอบ ผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานที่กำหนด ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมนั้น จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตาม

เป้าหมาย และรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน หรือภายหลังการดำเนินงาน เช่น ปัญหาสภาพแวดล้อม และภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามมา เพื่อที่จะให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของแผนนโยบายที่ได้วางไว้ให้มากที่สุด สำหรับในส่วนของประชาชนภายในชุมชนจะมีคณะกรรมการที่เลือกจากประชาชนเป็นตัวแทนทำการตรวจสอบร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลตําหนักธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและชอบธรรมในการทำงานร่วมกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตําหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตําบลตําหนักธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณะองค์การบริหารส่วนตําหนักธรรม คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย สอดคล้องกับแนวคิดของ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มคน ประชาชนหรือองค์กรได้ร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการร่วมกันปฏิบัติงาน ประเมินผลงานพิจารณาตัดสินใจและร่วมกันรับผิดชอบด้วยความสมัครใจ เสนอข้อมูลข่าวสารปัญหาสังคมในชุมชนต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของ นางเยาว์ หลีพันธุ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง สามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น การรับฟังความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดประโยชน์เพื่อนำเป็นนโยบายดำเนินการสู่แผน และการปฏิบัติตามแผน โดยได้สอบถามปัญหาต่างๆ และความต้องการของประชาชน โดยการจัดทำตู้รับฟังความคิดเห็น สอดคล้องกับความเห็นของ คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ได้กล่าวถึง การรับฟังความคิดเห็นก่อนตัดสินใจ เป็นวิธีการที่มักจะหยิบขึ้นมาทำกันบ่อยๆในระดับนี้ คือ “การทำประชาพิจารณ์” หรือ “การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน” ต้องเน้นย้ำว่ากระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะต้องทำตั้งแต่เริ่มคิดและตระหนักถึงปัญหา เพราะความคิดเห็นที่ถูกรับฟังจะได้นำไปปฏิบัติและพัฒนาต่อไป เมื่อได้รับฟังแล้วจึงนำเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหามาปรึกษาหารือร่วมกัน สอดคล้องกับความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและรัฐต้องรับฟังและแก้ไขปัญหาจนประชาชนเกิดความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการผลักดันให้ภารกิจหรือโครงการนั้นเกิดผลสำเร็จ เพราะเห็นว่าจะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน สอดคล้องกับ วันชัย วัฒนศัพท์ ได้เสนอแนวคิดถึงการปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นเฉยๆ จะไม่เหมาะสม จำเป็นต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมที่ระดับสูงกว่า คือการร่วมเจรจาหาข้อยุติ (negotiation) หรือ เจรจาโดยมีคนกลางกำกับกระบวนการ (mediation) คนกลางที่มากำกับ

กระบวนการจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ ผู้ที่จะทำหน้าที่ตัดสินใจคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลายหรือคู่เจรจา หากทางออกที่ดีที่สุด มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของไพร์ตัน เตชะรินทร์ เกี่ยวกับการร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขตลอดจนสนองความต้องการของชุมชนโดยมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาและหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกันแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชน การเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกันด้านเศรษฐกิจของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย และแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบายต่อไป นอกจากนี้ยังมีการตัดสินใจร่วมกัน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชน หาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน การแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาของชุมชนเพื่อนำไปพัฒนาเป็นนโยบาย ลงมือปฏิบัติ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนร่วมแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน และแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชุมชน และควบคุม เปิดโอกาสให้ประชาชนหาข้อสรุปร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สาธารณสุขในชุมชน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนานโยบายสาธารณสุข สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศักดิ์ สัมศักดิ์ธรรม ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการก่อรูปโครงการของรัฐนั้น ถือว่าเป็นกลไกอันสำคัญกลไกหนึ่งในการที่ประชาชนจะสามารถตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจสำหรับตัดสินใจของรัฐอันทำให้การกำหนดโครงการสามารถกระทำได้อย่างโปร่งใส ลดการทุจริตและข้อผิดพลาดต่าง ๆ ลงได้ ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นมิติอันสำคัญของระบบการปกครองการบริหารที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล”

2. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายสาธารณสุของค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนานโยบายสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมจะต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกัน ในรูปแบบของคณะกรรมการ มีการติดต่อประสานงาน ประชาคม ร่วมกันภายในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำในการตัดสินใจร่วมกัน เปิดโอกาสให้ทุกส่วนงานได้แสดงความคิดเห็น ปรึกษาหารือร่วมกันโดยใช้ระบบประชาธิปไตยมาเป็นตัวตัดสินใจ ในการวางแผนการดำเนินงาน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติร่วมกัน และรับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ อินทพรหม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ทั้งในระดับองค์กร ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์กรปกครองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากที่สุดเนื่องจากเป็นองค์กรปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางให้ประชาชนมีอำนาจในการปกครองตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือนรัฐบาลของท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหารพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากที่สุด รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาผ่านท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารและพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

มากที่สุด นอกจากนี้ เสน่ห์ จัยโต ได้แสดงความคิดเห็นว่า การสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชนในการฝึกกำลังสำหรับการเผชิญหน้ากับวิกฤติ ป้องกัน และเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับปัญหาความมั่นคงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ความสำคัญและองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ เป็นแนวทางปฏิบัติในการนำนโยบายสาธารณะนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล เพราะเมื่อเข้าใจองค์ประกอบของนโยบายแล้ว ผู้กำหนดนโยบายจะได้ตัดสินใจกำหนดนโยบายเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในการสร้างความอยู่ดีกินดีแก่คนในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

- 1) เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยนำหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะไปใช้ในการปฏิบัติงาน
- 2) เป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน
- 3) ตระหนักถึงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ และประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- นงเยาว์ หลีพันธ์, (2547), *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในจังหวัดจันทบุรี*, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, (2554), *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, (2546), *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท*, กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วัชรินทร์ อินทพรหม, (2557), “รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน”, *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, ปีที่ 8(3) กันยายน-ธันวาคม.
- อคิน รพีพัฒน์, (2527), *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*, กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์, (2557), “ประชาสังคมพัฒนาการและนัยยะแห่งอนาคต”, *วารสารนิเวศวิทยา*, ฉบับที่ 23.
- Cohen J.M. and Uphoff N.T., (1977). *Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific*, World Development, New York: Cornell University.
- David Easton, (1953), *The Political System: An inquiry into the state of political science*, New York: Alfred A. Knopf.
- Delen, Corazan Alma G, (1977), *People Participation*, Philippine: Encyclopedia of SocialWorks.
- Ira Sharkansky, (1970), *Policy Analysis in Political Science*, Chicago: Markham.

R. Dye, Thomas, (1978). *Understanding Public Policy*, Englewood Cliffs: Prentice-Hall, Inc.